

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ครั้งที่ 1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน
ประกาศลำดับที่ 1

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว 20700-1001

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ

กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562

กันยารัตน์ เหล่าตระกูล

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

กันยารัตน์ เหล่าตระกูล.

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (20700-1001).-- กรุงเทพฯ : แม็คเ็ดดูเคชั่น, 2562.

208 หน้า.

1. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. I. ชื่อเรื่อง.

338.4791

ISBN 978-616-345-022-7

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

 IMACEDUCATION

ผู้เขียน : กันยารัตน์ เหล่าตระกูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ : วชิราภรณ์ โลหะชาละ

การสั่งซื้อ : ส่งธนาคติส่งจ่าย **ไปรษณีย์ลาดพร้าว** ในนาม **บริษัท แม็คเ็ดดูเคชั่น จำกัด**
เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ : 0-2938-2022-7 FAX : 0-2938-2028

www.MACeducation.com

พิมพ์ครั้งที่ : 1

จำนวนที่พิมพ์ : 5,000 เล่ม

ราคาจำหน่าย : 103 บาท

ปีที่พิมพ์ : 2562

พิมพ์ที่ : บริษัท แพลนพรินท์ติ้ง จำกัด

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนั้นนอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เพื่อมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพอิสระ เป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ หรือประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในประเทศและภูมิภาคอาเซียน

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวารสารทางการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริม การศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้บรรลุผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและ ผู้สอนทั้งในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการวิเคราะห์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ในแต่ละสาขาวิชาเพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ อันประกอบด้วย

1. หนังสือเรียนที่จัดทำให้ตรงกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะแกนกลาง และด้านสมรรถนะวิชาชีพ

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปปรับให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนและจุดเน้นของสถานศึกษา

จุดเด่นของหนังสือเรียนชุดใหม่ มีดังนี้

1. นำเสนอในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ ที่เนื้อหาเหมาะสมต่อการเรียนรู้ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเข้มข้นและทันสมัย ทั้งนี้เนื้อหาในหนังสือเรียนมุ่งเน้นให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

2. แทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ กิจกรรมตามสมรรถนะรายวิชา กิจกรรมการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Skills) และกิจกรรมบูรณาการให้แก่ผู้เรียน

3. พัฒนาสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะวิชาชีพผ่านกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้ใบช่วยสอนเป็นสื่อ สำหรับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน (Project-based Learning)

4. มีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดทำแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ประจำหน่วยการเรียนนั้นๆ ท้ายหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ขอขอบคุณสถานศึกษา ครู คณาจารย์ ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่สนใจทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจในสื่อการเรียนรู้ของบริษัท บริษัทหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อการเรียนรู้ชุดนี้จะมีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากลต่อไป

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

รหัส 20700-1001

วิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ทฤษฎี 1 ชั่วโมง ปฏิบัติ 2 ชั่วโมง 2 หน่วยกิต

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. เข้าใจเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นพื้นฐานงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์ประกอบ ปัจจัยสนับสนุนและผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
2. มีทักษะในการปฏิบัติงานกิจกรรมส่งเสริมงานอาชีพอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. มีเจตคติที่ดีต่องานบริการและวิชาชีพอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการและพื้นฐานงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
2. ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและพื้นฐานงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการปฏิบัติงานการท่องเที่ยว
3. ประสานงานและปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามลักษณะงานอาชีพ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความหมาย ความสำคัญ และผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว ตัวแทนการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมและที่พักอื่น ๆ ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจสถานบันเทิง และธุรกิจบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยสนับสนุนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะประจำหน่วย

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	1. รู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2. เข้าใจถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2	ลักษณะ องค์ประกอบ และผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	1. รู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2. รู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3. วิเคราะห์ถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3	นักท่องเที่ยว	1. รู้เกี่ยวกับความหมายของนักท่องเที่ยว 2. เข้าใจเกณฑ์การแบ่งประเภทนักท่องเที่ยวที่นิยมใช้ 3. แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มโดยใช้ลักษณะและเกณฑ์ที่เหมาะสม
4	ทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. รู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว 2. วิเคราะห์ความแตกต่างของประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว 3. รู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละภาคของประเทศไทย
5	ธุรกิจขนส่ง	1. รู้เกี่ยวกับความหมายของการขนส่ง 2. วิเคราะห์รูปแบบการคมนาคมขนส่งในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
6	ธุรกิจที่พัก	1. รู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของธุรกิจที่พัก 2. เข้าใจเกณฑ์การแบ่งประเภทของโรงแรมและมาตรฐานโรงแรม 3. เข้าใจโครงสร้างโรงแรม
7	ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	1. รู้ประวัติวิวัฒนาการของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม 2. รู้ประเภทของภัตตาคารและร้านอาหาร 3. เข้าใจองค์ประกอบในการดำเนินธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

หน่วย การเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
8	ธุรกิจนำเข้าและ ส่งออก	1. รู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของธุรกิจนำเข้า 2. รู้เกี่ยวกับความหมายของส่งออก 3. เข้าใจประเภทของส่งออก 4. เข้าใจบุคลิกลักษณะที่ดี คุณสมบัติ และบทบาทหน้าที่ ของส่งออก
9	ธุรกิจสินค้าของที่ระลึกและ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง	1. รู้ความหมายของสินค้าที่ระลึก 2. เข้าใจลักษณะของสินค้าที่ระลึก 3. เข้าใจวิธีการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก 4. เข้าใจธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	1
1. ประวัติการท่องเที่ยว	2
2. ความหมายของการท่องเที่ยว	9
3. ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	9
4. ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	11
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	19
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ลักษณะ องค์ประกอบ และผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	22
1. ลักษณะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	23
2. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	25
3. ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	33
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	38
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นักท่องเที่ยว	40
1. ความหมายของนักท่องเที่ยว	41
2. ประเภทนักท่องเที่ยว	42
3. กลุ่มนักท่องเที่ยว	45
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	54
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยว	56
1. ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว	57
2. ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว	57
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทย	72
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	85

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ธุรกิจขนส่ง	87
1. ความหมายของการขนส่ง	88
2. รูปแบบการคมนาคมขนส่งในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	88
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	111
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ธุรกิจที่พัก	113
1. ความหมายของธุรกิจที่พัก	114
2. ความสำคัญของธุรกิจที่พัก	117
3. ประเภทของโรงแรม	118
4. โครงสร้างของโรงแรม	126
5. มาตรฐานของโรงแรม	128
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	132
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	134
1. ประวัติวิวัฒนาการของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	137
2. ประเภทของภัตตาคารและร้านอาหาร	143
3. องค์ประกอบในการดำเนินธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	147
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	152
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์	154
1. ธุรกิจนำเที่ยว	155
2. มัคคุเทศก์	161
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	171
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ธุรกิจสินค้าของที่ระลึกและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง	174
1. ธุรกิจสินค้าของที่ระลึก	175
2. ธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	185
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	195
บรรณานุกรม	197
ดัชนี	199

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติการท่องเที่ยว
2. ความหมายของการท่องเที่ยว
3. ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประวัติการท่องเที่ยวได้
2. อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวได้
3. อธิบายความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้
4. อธิบายความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองได้

สมรรถนะประจำหน่วย

1. รู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. เข้าใจถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ภายในประเทศที่สำคัญ และการท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำทรัพยากรภายในประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นนั้น ๆ มาประดิษฐ์เป็นสินค้าพื้นบ้านเพื่อขายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวได้

1. ประวัติการท่องเที่ยว

การศึกษาประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเกี่ยวกับธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีบทเรียนมากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

1.1 การเดินทางท่องเที่ยวสมัยอาณาจักรอียิปต์

อารยธรรมอียิปต์โบราณอยู่ในความทรงจำของคนรุ่นหลังอย่างชัดเจน เพราะอียิปต์มีโบราณสถานที่เป็นพยานหลักฐานยืนยันแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต นั่นคือพีระมิด โบสถ์ วิหาร การจารึกบนกระดาศาปิรุสที่เก็บไว้มากมาย

รูปที่ 1.1 แผนที่อาณาจักรอียิปต์

เฮโรโดทัส (Herodotus) เป็นนักเขียนเพื่อการเดินทางคนแรก ได้บันทึกไว้ว่า “ชาวอียิปต์เป็นชนกลุ่มแรกที่เดินทางท่องเที่ยว โดยทั้งหญิงชายที่เดินทางท่องเที่ยวทางเรือ ต่างร้อง เล่น เต้นรำ ตลอดการเดินทางและเที่ยวแวะชมตามเมืองต่าง ๆ ที่ผ่านไป” (Weavet and Oppermann, 2000 : 58)

นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างสถานที่พักผ่อน ศูนย์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น การติดต่อธุรกิจ การศึกษาศิลปวัฒนธรรม การฟื้นฟูกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งได้จัดขึ้นปีละหลาย ๆ ครั้ง

มีหลักฐานที่แสดงว่ามีการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจจากศิลาจารึกที่แกะสลักไว้บนด้านหนึ่งของพีระมิดที่มีอายุ 1,244 ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของการท่องเที่ยว

1.2 การเดินทางท่องเที่ยวของสมัยอาณาจักรกรีก

อาณาจักรกรีก (The Greek) นับเป็นนครรัฐเก่าแก่และโบราณ ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ด้านเอเชียไมเนอร์

รูปที่ 1.2 แผนที่อาณาจักรกรีก

การเดินทางท่องเที่ยวในอาณาจักรกรีกมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เพื่อร่วมประเพณีทางศาสนา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากในยุคนั้น เนื่องจากมีโบสถ์วิหารเก่าแก่มากมาย และเพื่อการกีฬา ชาวกรีกได้ริเริ่มให้มีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ซึ่งจัดขึ้นสี่ปีหนึ่งครั้ง ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาขึ้น และมีการแข่งขันต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ในยุคอาณาจักรกรีกยังมีการให้บริการช่วยเหลือแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว “คำว่ามัคคุเทศก์ ภาษากรีกเรียกว่า พรอกซิโม (Proximo)” ก็เกิดขึ้นในยุคนี้

1.3 การเดินทางท่องเที่ยวสมัยอาณาจักรโรมัน

ขณะที่อาณาจักรกรีกกำลังเจริญรุ่งเรืองได้เกิดอาณาจักรโรมัน (The Roman Empire) ในคาบสมุทรอิตาลี โรมันคือพัฒนาการสูงสุดของอารยธรรมโบราณ ทั้งนี้เพราะได้มีการรวมดินแดนทั้งหมดตั้งแต่สกอตแลนด์ทางเหนือสุดจรดลุ่มน้ำยูเฟรติสทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออกเข้าเป็นหน่วยการเมืองเดียวกันเป็นจักรวรรดิโรมัน

อาณาจักรโรมันได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมกรีก ล้วนนำมาปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวโรมัน และถ่ายทอดอารยธรรมเหล่านี้ไปสู่โลกตะวันตก เช่น ภาษา ตัวอักษร กฎหมาย การเมือง และศิลปะ เป็นต้น

รูปที่ 1.3 แผนที่อาณาจักรโรมัน

การท่องเที่ยวในอาณาจักรโรมันเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และประสบความสำเร็จอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ เนื่องจากความมั่นคงทางทหาร การเมือง และเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความปลอดภัยในการเดินทาง การพัฒนาระบบคมนาคม การขยายและสร้างถนนที่มีคุณภาพทั่วราชอาณาจักร

พอซานีแอส (Pausanias) ชาวกรีก ได้เขียนหนังสือชื่อ Guide to Greece ซึ่งเป็นหนังสือแนะนำเที่ยวเล่มแรกของโลก จำนวน 10 ชุด ใน ค.ศ. 170 โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวชาวโรมันได้เดินทางไปเยือนกรีก (Mill, 1990 : 5)

การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเกิดขึ้นในอาณาจักรโรมัน เนื่องจากชาวโรมันเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของตนเอง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพในเมืองต่างๆ ทั่วอาณาจักร เช่น ที่เมืองบาส (Bath)

ชาวโรมันคิดค้นการท่องเที่ยวเป็นนวัตกรรม (Innovation) ทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น การจัดหาของที่ระลึก หนังสือแนะนำเที่ยว การขนส่ง การนำเที่ยว สถานที่พักผ่อน สินค้าและบริการอื่นๆ ที่จัดให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น

1.4 การเดินทางท่องเที่ยวสมัยอารยธรรมยุโรปสมัยกลาง (ค.ศ. 1100 – 1500)

ในระยะเวลาของยุคกลางมีรูปแบบการเดินทางที่สำคัญควรจะกล่าวถึงคือ สงครามครูเสด (ค.ศ. 1095-1291) ซึ่งในระหว่างการเดินทางเพื่อสู้รบนั้นต้องมีการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ และชื่อของที่ระลึก เป็นพฤติกรรมที่เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั่วไป เป็นยุคที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเริ่มเฟื่องฟูอีกครั้งหนึ่ง มีการใช้ใบอนุญาตในการเดินทางเพื่อไปแสวงบุญ ในปี ค.ศ. 1388 นับว่านักเดินทางต้องถือหนังสือเดินทาง (Passport) เป็นครั้งแรกของโลก

รูปที่ 1.4 แผนที่อารยธรรมยุโรปสมัยกลาง

1.5 การเดินทางท่องเที่ยวสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา

การเดินทางในสมัยแห่งการค้นพบ (Age of Discovery) เป็นความต้องการในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาในโลกตะวันออก นักเดินเรือชาวยุโรปได้เดินเรือเสี่ยงภัยเพื่อแสวงหาเส้นทางเดินเรือใหม่และค้นพบดินแดนใหม่ มีการสำรวจทางทะเล มีการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ (Grand Tour) โดยผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวขนาดใหญ่ไปยังแหล่งวัฒนธรรมจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสังคมนี้อย่างสูง ซามูเอล จอห์นสัน (Samuel Johnson) นักประพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ของอังกฤษได้ประพันธ์ในปี ค.ศ. 1776 ว่า “ชายใดที่ไม่ได้ไปเยือนอิตาลีต้องถูกมองว่าเป็นคนด้อยการศึกษาที่ไม่ได้สัมผัสในสิ่งที่ชายชาติฝรั่งเห็น การท่องเที่ยวขนาดใหญ่เป็นการได้เห็นฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ศาสนาของพวกเราทุกคน กฎหมายของพวกเราทุกคน ศิลปะเกือบของพวกเราทุกคน ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นมาจากฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน”

รูปที่ 1.5 มหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ เป็นการออกแบบที่ใช้สถาปัตยกรรมเรอเนซองส์

หลังจากที่ชาวโรมันเข้ามารุกรานเกาะอังกฤษในสมัยปีคริสต์ศักราช 43 ชาวโรมันได้เริ่มสร้างสถานอาบน้ำแร่แบบโรมัน (Roman Spa) ที่เมืองบาส (Bath) (Aquae Sulis)

รูปที่ 1.6 บ่อน้ำแร่ (Spa) เมืองบาส ได้รับการประกาศจากยูเนสโกให้เป็นเมืองมรดกโลกในปี ค.ศ. 1987

การท่องเที่ยวชายทะเล (Seaside Resorts) ได้รับความนิยมอย่างสูงในกลางศตวรรษที่ 18 นักท่องเที่ยวนิยมอาบแดดและดื่มน้ำทะเลเพื่อรักษาโรคหลายชนิด (Gillbert, 1949 : 30-52) ข้อดีของการท่องเที่ยวชายทะเล คือ ทะเลไม่มีขอบเขตจำกัด สามารถขยายชายฝั่งได้ยาวและไกล

รูปที่ 1.7 ชายทะเลบริจตัน (Brighton)

โทมัส คูก (Thomas Cook) เป็นบริษัทนำเที่ยวบริษัทแรกในยุคทองของการท่องเที่ยวสมัยใหม่ การนำเที่ยวครั้งแรกคือการนำนักท่องเที่ยววันเดียวกลับจากเลย์เชสเตอร์ (Leicester) ไปยังลัฟบอโรห์ (Loughborough) เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1841 (Weavet and Oppermann, 2000 : 64) จึงกล่าวได้ว่าการนำเที่ยวของคุณครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นยุคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลก และคูกได้จัดตั้งบริษัทนำเที่ยวที่มีชื่อเสียงว่า Thomas Cook & Son

รูปที่ 1.8 โทมัส คูก (Thomas Cook)

รูปที่ 1.9 บริษัทโทมัส คูก ในปัจจุบันยังคงเป็นหนึ่งในบริษัทธุรกิจนำเที่ยวรายใหญ่ที่สุดของยุโรป

1.6 การเดินทางท่องเที่ยวสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่งถึงปัจจุบัน

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่โดยใช้ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุและโทรทัศน์ ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และเป็นการเปิดโลกทัศน์ของประชาคมโลก

รูปที่ 1.10 ป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน

การนำรถยนต์มาใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวมีความอิสระในการท่องเที่ยวทางรถยนต์ส่วนตัว ทำให้การท่องเที่ยวโดยทางรถไฟเสื่อมความนิยมลง มีการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการบิน ผู้คนนิยมท่องเที่ยวแบบค่ายพักแรมและนิยมท่องเที่ยวชายทะเล

รูปที่ 1.11 การท่องเที่ยวทางรถไฟ

ภาพที่ 1.12 การท่องเที่ยวทางรถยนต์ส่วนตัว

2. ความหมายของการท่องเที่ยว

การศึกษาความหมายของการท่องเที่ยวให้ชัดเจนเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะความหมายของการท่องเที่ยวจะกำหนดขอบเขตของงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) แห่งองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ในปี ค.ศ. 1963 ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน มีมาตรฐานเดียวกัน มีใจความว่า การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางที่ตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังต่อไปนี้

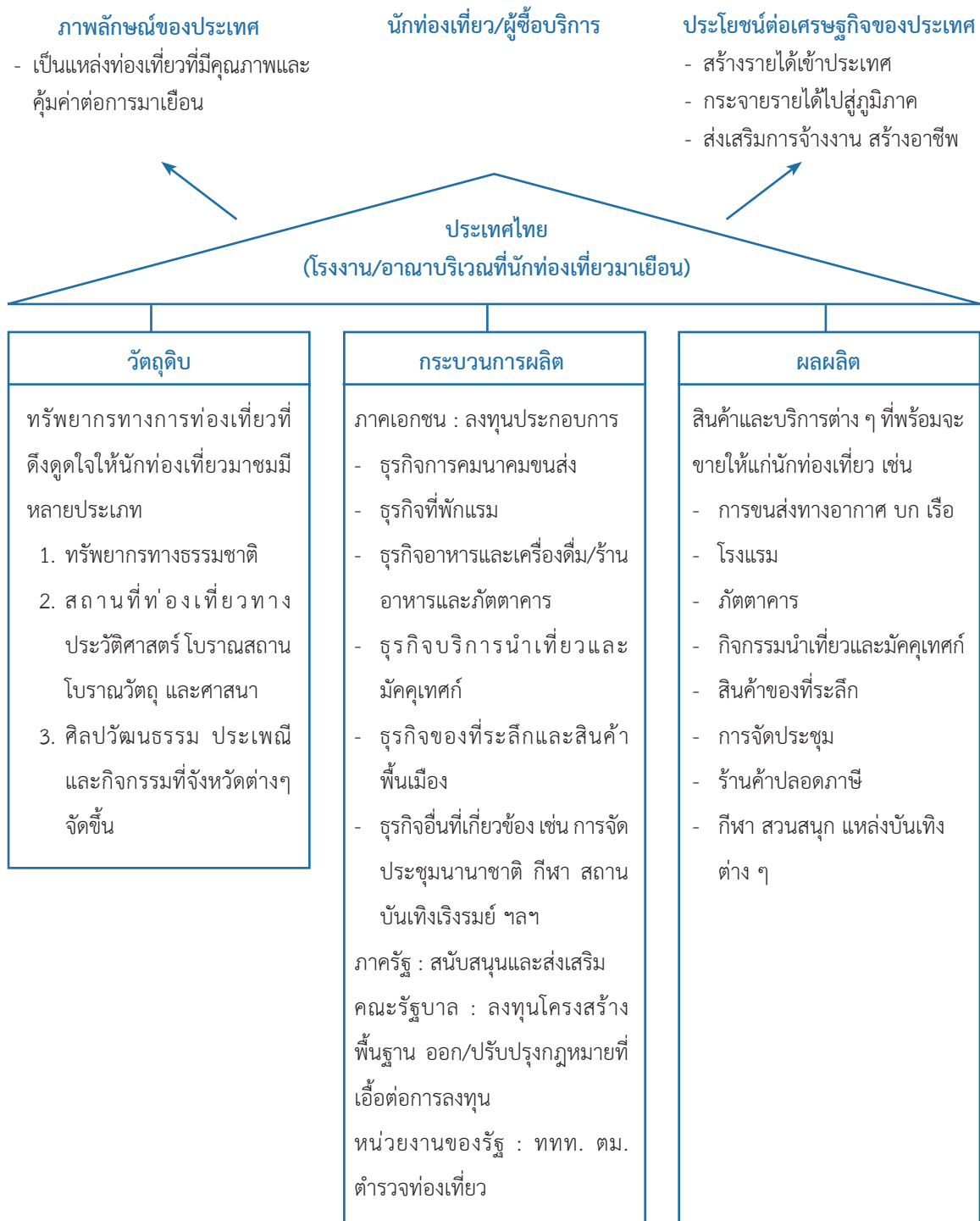
- 2.1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
- 2.2 การเดินทางนั้นผู้เดินทางเดินทางด้วยความสมัครใจไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
- 2.3 การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

3. ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ให้ความหมายไว้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และหมายรวมถึง

- 3.1 ธุรกิจนำเที่ยว
- 3.2 ธุรกิจโรงแรมที่พักท่องเที่ยว
- 3.3 ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
- 3.4 ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
- 3.5 ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
- 3.6 การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) หมายถึง ธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยแรงงานและการลงทุนสูง ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะ มีการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การควบคุม (Controlling) และการตลาด (Marketing) ครอบคลุมธุรกิจหลายประเภททั้งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งจำเป็นต้องใช้องค์ประกอบของการจัดการในอุตสาหกรรม (ดูแผนภาพองค์ประกอบการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) (นิศา ชัชกุล, 2555 : 6)

แผนภาพองค์ประกอบการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
(ที่มา : สุดาพร ชูตินธรานนท์, 2542 : 42)

4. ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ธุรกิจด้านการขนส่ง ที่พักแรม อาหารเครื่องดื่ม ธุรกิจบริการท่องเที่ยว เป็นต้น และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การผลิตสินค้าทางการเกษตร หัตถกรรม การก่อสร้าง อุตสาหกรรมเครื่องจักร รวมทั้งกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของรัฐ เป็นต้น ซึ่งพอจะจำแนกถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวได้หลายประการดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2536 : 2-3)

4.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ

ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ มีดังนี้

4.1.1 ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีส่วนช่วยให้ประเทศได้รับรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ และรายได้ดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกไปขายในต่างประเทศ แต่เป็นสินค้าออกประเภท “ไม่เห็นตัวสินค้า (Invisible Export)” ซึ่งมีผลทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศดีขึ้น

องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สหประชาชาติได้สรุปข้อมูลประเทศที่มีรายได้ด้านการท่องเที่ยวสูงที่สุด 10 อันดับ ในปี พ.ศ. 2560 สำหรับประเทศอันดับ 1 ที่มีรายได้สูงสุดจากการท่องเที่ยว คือ สหรัฐอเมริกา มีรายได้ 210.7 พันล้านดอลลาร์ ส่วนอันดับ 2 คือ สเปน มีรายได้ 68 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 3 คือ ฝรั่งเศส มีรายได้ 60.7 พันล้านดอลลาร์ ประเทศไทยติดอยู่อันดับ 4 มีรายได้ 57.5 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 5 คือ อังกฤษ มีรายได้ 51.2 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 6 คือ อิตาลี มีรายได้ 44.2 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 7 คือ ออสเตรเลีย มีรายได้ 41.7 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 8 คือ เยอรมนี มีรายได้ 39.8 พันล้านดอลลาร์ อันดับ 9 คือ มาเก๊า มีรายได้ 35.6 พันล้านดอลลาร์ และอันดับ 10 คือ ญี่ปุ่น มีรายได้ 34.1 พันล้านดอลลาร์

4.1.2 ทำให้ภาวะการจ้างงานทำเพิ่มมากขึ้น รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายสู่ประชากรทั่วประเทศ ดังนั้นภูมิภาคต่างๆ ที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น มีการสร้างสิ่งใหม่ๆ เกิดอาชีพใหม่ และมีความต้องการแรงงานมากมาย จากรายงานของสภาการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก (World Travel and Tourism Council: WTTC) สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกก่อให้เกิดการจ้างงานในตลาดแรงงานโลกกว่า 292 ล้านตำแหน่งในปี พ.ศ. 2558 หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของตำแหน่งงานทั้งหมดในตลาดแรงงานโลก โดยคิดเป็นการจ้างงานทางตรง 108 ล้านตำแหน่ง หรือร้อยละ 3.6 ของตำแหน่งงานทั้งหมดในตลาดแรงงานโลก